

ADÓZÁSI KÉZIKÖNYVEK

**TRANSZFERÁR
ELLENŐRZÉSEK
TAPASZTALATAI**

adóhatósági és tanácsadói szemszögből

Budapest, 2023

Szerzők:

Kiss Tamás

Maqsoudi Ali

Dr. Nagy Donát

Páli Regő Bálint

Pusztai Gábor Szabolcs

Vágó Zoltán

Szerkesztő:

Kiss Tamás

Sorozatszerkesztő:

Kökényesiné Pintér Ilona

Kézirat lezárva: 2022. december 13.

ISBN 978-963-638-658-0 (*papíralapú*)

ISBN 978-963-638-659-7 (*pdf*)

ISSN 2416-2310 (*Tanácsadói könyvek*)

ISSN 1788-0165 (*Adózási kézikönyvek*)

ISSN 978-963-638-660-3 (*epub*)

ISSN 978-963-638-661-0 (*mobi*)

Kiadja a SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt.

Felelős kiadó: Sarkadi-Nagy András a SALDO Zrt. vezérigazgatója

© A Saldo Kiadó valamennyi kiadványa szerzői jogvédelem alatt áll.

E kiadvány bármely részének sokszorosítása, bármilyen adatrendszerben való tárolása (*papír, elektronikus stb.*) a kiadó előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos!

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	5
A szerzőkről	5
1. A HÁROMSZINTŰ DOKUMENTÁCIÓS KÖTELEZETTSÉG	7
1.1 A dokumentáció részei	8
1.1.1 A fődokumentum	8
1.1.2 Értékteremtés és kockázatvállalás	10
1.1.3 A fődokumentum tartalmi elemei	12
1.2 A helyi dokumentum	16
1.2.1 A helyi dokumentum általános része	16
1.2.2 A helyi dokumentum ügyletenkénti része	17
1.3 Országokénti jelentések (CbCR)	19
1.3.1 A CbCR adattartalma	19
1.3.2 A CbCR jelentési kötelezettség	21
2. KOCKÁZATELEMZÉSI IRÁNYOK A TRANSZFERÁR-ELLENŐRZÉSBEN	23
2.1 Országokénti jelentések (CbCR) a kockázatelemzésben	24
2.2 A DAC6 irányelv szerepe	26
2.2.1 Üzleti átszervezések	28
2.2.2 Nehezen értékelhető immateriális javak	29
2.3 BEPS5/DAC3 adatszolgáltatás	32
3. A TRANSZFERÁRAK ELLENŐRZÉSE – MIRE FIGYEL AZ ADÓHATÓSÁG?	35
3.1 Az összehasonlíthatóság fontossága	36
3.2 Az egyszerű, egyedi tranzakciók ellenőrzése	37
3.3 Az adóbiztonságot jelentő APA is ellenőrizhető	38
3.4 A transferárok adóhatósági ellenőrzésének tapasztalatai	38
3.4.1 A hibás karakterizációra visszavezethető megállapítások	38
3.4.2 Az adóhatóság által elfogadott üzleti modellek	39
3.4.3 A kiemelt adózók sajátosságai transferárellenőrzési szempontból	45
4. A TRANSZFERÁRAZÁSI JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET VÁLTOZÁSA	47
4.1 Jogszabályi változások	48
4.2 Tranzakciósintű adatok szükségessége	51
4.3 Miért nem elegendő a transferár kérdőív?	53
4.4 Az adatszolgáltatási kötelezettség	54
4.5 A szabályváltozások összegzése, várható hatásuk	55

5. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS – A KÉTPILLÉRES ADÓREFORM	57
5.1 A transzferárazás és a digitális gazdaság adózási kihívásainak összefüggései	57
5.2 A gazdaság digitális átalakulásának adózási hatásai	58
5.3 A BEPS akcióterv további várható hatásai a transzferárazásra	64
5.4 Az egységes álláspont	65
5.5 Kiszámíthatóság az adózásban	66
5.6 Következtetések	66
6. TRANSZFERÁRELLENŐRZÉSI ESETTANULMÁNYOK	69
6.1 1. példa: funkciók és kritikus siker tényezők felmérése	69
6.1.1 Információk a transzferár nyilvántartásból	69
6.1.2 Pénzügyi adatok a beszámolókból	70
6.1.3 A vizsgált ügylet.....	71
6.1.4 Gyors értékelés	71
6.2 2. példa: Kockázatok ellenőrzésének képessége	71
6.3 3. példa: vállalatközi hitelezési tranzakció	72
6.3.1 Az ügylet háttere	72
6.3.2 A legmegfelelőbb módszer kiválasztása	73
6.3.3 Belső összehasonlítható ügyletek használata	73
6.3.4 A külső összehasonlítható ügyletek használata.....	75
6.3.5 Az adatbázis-kutatás.....	76
6.3.6 Egyéb módszer	77
6.4 4 példa: benchmark problémák (autóipari gyártás és K+F)	77
6.4.1 Az ügy háttere	77
6.4.2 Az adózó által készített adatbázis-kutatás (gyártás).....	78
6.4.3 A benchmark körüli problémák (gyártás).....	79
6.4.4 Az adóhatósági által készített adatbázis-kutatás (gyártás).....	80
6.4.5 Az adózó által készített adatbázis-kutatás (K+F).....	83
6.4.6 Az adóhatóság álláspontja (K+F).....	84
6.5 5. példa: CbCR kockázatelemzésen alapuló ellenőrzés és PLI problémák	85
6.6 6. példa: nehezen értékelhető immateriális javak	92
6.7 7. példa: eszközberleti tevékenység	94
6.8 8. példa: üzleti átszervezés miatti veszteség	95
7. NEMZETKÖZI ÉS HAZAI BÍRÓSÁGI ÍTÉLETEK	101
7.1 Európai Bíróság ítélete (ECJ C-431/21)	101
7.2 Kúria ítélete (Kfv.I.35.131/2022/10.)	102

ELŐSZÓ

A transzferárazás az adózás folyamatosan változó területe, amellyel nemzetközileg is a legmagasabb szinteken foglalkoznak a különféle adóhatóságok, adótanácsadó cégek és multinacionális vállalatok szakértői. A vállalatközi ügyleteket érintő területre az utóbbi években olyan jelentős tényezők voltak hatással, mint az OECD BEPS akcióprogramja, az irányelvek változása, illetve hazai szinten a jogszabályi környezet módosítása. A 2022. évben a magyarországi transzferár jogszabályi környezet jelentős változáson esett át. Könyvünk egyrészt ezen jelentős változásokat mutatja be gyakorlati, ellenőrzési példák-
kal illusztrálva, másrészt kitekintést nyújt a jövőben várható olyan jelentős adózási vál-
tozásokra, mint a kétpilléres adóreform, amelynek bevezetése a transzferárazást is érinteni fogja. Fő célunk továbbá az, hogy ez a könyv egyfajta útmutatóul is szolgáljon a minél pontosabb és szakmailag alátámasztott transzferár dokumentációk elkészítésében. A könyv szerzői változatos szakmai háttérrel rendelkező gyakorlati szakemberek, akik munkájuk során különféle transzferárazási problémákkal és kihívásokkal találkoztak már.

A szerzőkről

Maqsoudi Ali

Többdiplomás okleveles szakközgazdász, a NAV Központi Irányításán belül működő Transzferár-ellenőrzési Módszertani Osztály vezetője. A transzferárazási területtel már több mint 10 éve foglalkozik. Munkája során egyaránt részt vett ellenőrzési, APA és MAP ügyek lefolytatásában, módszertani és oktatási anyagok megalkotásában. Rendszeres résztvevője a nemzetközi fórumoknak, szakterülete az autóipar és a pénzügyi tranzakciók.

Vágó Zoltán

2015 óta foglalkozik transzferárazással, előtte a NAV jogorvoslati területén szerzett többéves gyakorlatot. Részt vett számos egyoldalú és kétoldalú APA eljárás lefolytatásában, valamint MAP eljárások lefolytatásában. Rendszeres résztvevője az Európai Adóigazgatások Szervezete (IOTA) által szervezett, BEPS tematikájú konferenciáknak és workshopoknak, különös fókusszal az adómegállapodások cseréjéből származó információk hasznosítására, mellyel kapcsolatban IOTA jelentések összeállításában is részt vett.

Páli Regő Bálint

Okleveles közgazdász és adószakértő, IFRS mérlegképes könyvelő. Másfél évtizedes adóhatósági pályafutása során széleskörű tapasztalatot szerzett az adózás több területén, a karusszel típusú csalásoktól kezdve a legnagyobb adóteljesítményű, kiemelt adózók ellenőrzéséig. 2018-tól foglalkozik transzferárazással a NAV Központi Irányításában szakértői munkakörben. Rendszeres résztvevője a különféle nemzetközi szervezetek (OECD, IOTA) országokénti jelentésekkel (CbCR) kapcsolatos tematikájú fórumainak.

Pusztai Gábor Szabolcs

Pénzügyi, ellenőrzési területen több, mint 20 éves tapasztalattal rendelkező adószakértő. 2014 óta foglalkozik kifejezetten adóellenőrzésekkel. 2017-ben szakosodott a transzferár-ellenőrzésekre, ellenőrzési módszertanok kidolgozására, továbbá rendszeres résztvevője nemzetközi adóigazgatási fórumoknak is. Évekig dolgozott a nagyvállalati és tanácsadói oldalon, belföldön és külföldön egyaránt, így az ellenőrzések mindkét oldalát jól ismeri.

Dr. Nagy Donát

2019-ben végzett jogászként az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. Az ügyvédjelöltködés után 2021 januárjában csatlakozott a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz és ugyanezen évtől a transzferár szakterület munkatársa. Már egyetemi éveitől is adózással kívánt foglalkozni, így tanulmányai során kiemelt figyelmet fordított erre a területre. A transzferár kérdéseken túl szakterülete az adóeljárások joga hazai és nemzetközi szinten.

Kiss Tamás

A SALDO Zrt. tanácsadási üzletágának vezetője. Korábban több, mint 12 évet töltött a NAV-nál, ebből több mint 11 évet transzferárazási területen. 2013-tól a Szokásos Piaci Ár-megállapítási Osztály vezetője, mely tevékenysége során az APA kérelmek elbírálásáért felelt. 2017-től a kiemelt adózók transzferár szakterületét vezette. Nevéhez fűződik többek között az országos szinten alkalmazandó transzferár kérdőív bevezetése a kiemelt adózóknál.

1. A HÁROMSZINTŰ DOKUMENTÁCIÓS KÖTELEZETTSÉG

A 2008. évi pénzügyi válság szorosabb együttműködés felé terelte a világ országait, aminek vezető ereje a G20 országok csoportja volt. A nemzeti költségvetések általánosan romló egyenlege prioritássá tette az adókijátszás és adóelkerülés elleni küzdelmet, ami életre hívta az Adóalap Erózió és Nyereség Átcsoportosítás (Base Erosion and Profit Shifting, röviden: BEPS) elleni programot. A BEPS programot a G20 országok hivatalosan 2013 februárjában indították útnak, amit hamarosan egy 15 pontos akcióterv elfogadása követett. Az akciótervnek három fő pillére volt:

- a határon átnyúló tevékenységeket érintő belföldi szabályok koherenciájának megteremtése,
- a létező nemzetközi standardokon belül a valós gazdasági tevékenységhez kötődő elvárások megerősítése,
- az átláthatóság és a jobbiztonság fejlesztése.

A BEPS program vitán felül új korszakot nyitott a nemzetközi adózásban, az elmúlt néhány év határon átnyúló ügyleteket érintő jogszabályi változásai mind a BEPS programban gyökereznek. A 15 akcióterv közül 5 foglalkozott részben vagy egészben a transzferárazással. A 8–10. Akciótervek a szokásos piaci ár megállapításának egyes kérdéseivel foglalkoztak, fókuszban a nyereségnek a valós gazdasági tevékenységekhez rendelésével, míg a 13. Akcióterv a transzferár dokumentáció megújítását helyezte a középpontba az átláthatóság fejlesztése érdekében. Ez a négy akcióterv jelentette az OECD „Transzferár irányelvek a multinacionális vállalkozások és az adóhatóság számára” (röviden: OECD Transzferár irányelvek) kiadványának 2017. évi nagy megújításának alapját. A 14. Akcióterv a nemzetközi kölcsönös egyeztető eljárások szabályait vizsgálta felül a jobbiztonság fejlesztése érdekében, ami bár nem kizárólag transzferárazási aszimmetriákból származó viták rendezésére szolgál, de általános tapasztalat, hogy a transzferárazási adóviták a legkomplexebbek.

Az OECD Transzferár irányelvek formálisan nem részei a magyar jogszabályoknak – bár használatuk jogilag is jól megindokolható¹, amit a bíróságok elfogadnak –, azonban a dokumentációra vonatkozó egyes rendelkezések ez alól kivételt képeznek. A transzferár nyilvántartás részeit képező fődokumentum, helyi dokumentum és országonkénti jelentés tartalmát az OECD Transzferár irányelvek V., dokumentációval foglalkozó fejezetéhez

¹ A társasági adóról és osztalékadóról 1996. évi LXXXI. törvény 31. § (2) bekezdés *b*) pontja utal rá, hogy a törvény az OECD Transzferár irányelvek figyelembevételével készült szabályozást tartalmaz.

kapcsolódó mellékletek tartalmazzák, ezek szinte változtatás nélkül átültetésre kerültek a magyar joganyagba:

- a szokásos piaci ár meghatározásával összefüggő nyilvántartási kötelezettségről szóló 32/2017. (X. 18.) NGM rendelet (TP Rendelet) tartalmazza a fődokumentum és a helyi dokumentum tartalmára vonatkozó követelményeket,
- az adó- és egyéb közterhekkel kapcsolatos nemzetközi közigazgatási együttműködés egyes szabályairól szóló 2013. évi XXXVII. törvény (Aktv.) tartalmazza az országonkénti jelentés tartamára vonatkozó követelményeket.

A transzferár nyilvántartás hármas célt szolgál:

1. biztosítania kell, hogy az adózó kellő alapossággal megfontolja a szokásos piaci ár megállapításával kapcsolatos követelményeket a kapcsolt felekkel folytatott ügyletei árának és egyéb feltételeinek megállapításakor és az ilyen ügyletekből származó jövedelem bevallásakor;
2. el kell látnia az adóhatóságot a transzferár kockázatelemzéshez szükséges információkkal;
3. hasznos információkat kell biztosítania az adóhatóságnak az adóellenőrzéshez – azzal hogy adóellenőrzéskor szükséges lehet kiegészíteni a transzferár nyilvántartást más dokumentumokkal és információkkal is.

Könyvünk fókuszában az 1. cél van, vagyis abban kíván segítséget nyújtani az adózóknak, hogy miként alakítsák a kapcsolt vállalkozásaikkal folytatott ügyleteiket és ezeket hogyan dokumentálják, hogy ne érje őket kellemetlen meglepetés egy adóellenőrzés során.

1.1 A dokumentáció részei

1.1.1 A fődokumentum

A fődokumentumnak egy általános áttekintést kell nyújtania a csoport üzleti tevékenységéről, ide értve az üzleti tevékenység jellegét, az általános transzferár politikáját, a jövedelmek és gazdasági tevékenységek földrajzi eloszlását. A célja, hogy a csoport tevékenységét és transzferarázasi gyakorlatát a megfelelő gazdasági, jogi, pénzügyi és adózási kontextusba helyezve segítse, hogy az adóhatóság egy nagyvonalú áttekintést nyerjen a csoport működéséről. Ez a nagyvonalúság megenged bizonyos fokú rugalmasságot a tartalommal illetően – a TP Rendelet fődokumentumra vonatkozó része olyan fogalmakat használ az ügyletekkel/eszközökkel/vállalati politikákkal kapcsolatban, mint „jelentős”,

„fő”, „általános” –, vagyis felületesen szemlélve az adózóra van bízva, hogy mire tér ki a fődokumentumban és mi az, ami elhagyható.

Érdemes azonban észben tartani, hogy a transzferár dokumentáció célja a transzferár elemzés folyamatának teljes körű bemutatása (ez biztosítja, hogy az adózó kellő alaposággal megfontolja a szokásos piaci ár megállapításával kapcsolatos követelményeket), a transzferár elemzés célja pedig olyan független ügyletek felkutatása, melyek az öt összemérhetőségi tényező alapján a kapcsolt ügyletekkel összehasonlíthatónak tekinthetők. Az öt összemérhetőségi tényezőt az OECD Transzferár irányelvek 1.36 bekezdése tartalmazza, ezek az alábbiak:

- a szerződéses feltételek;
- a felek által ellátott funkciók, figyelembe véve a használt eszközöket és a vállalt kockázatokat, ideértve, hogy a funkciók hogyan viszonyulnak a vállalatcsoport értékteremtéséhez, az ügylet körülményeit és az iparági gyakorlatot;
- az átruházott termék vagy nyújtott szolgáltatás jellemzői;
- a felek gazdasági körülményei és azon piacgazdasági körülményei, amelyen a felek működnek;
- a felek által követett üzleti stratégia.

Az összemérhetőségi tényezők közül a felek által ellátott funkciók, a piaci környezet és a felek által követett üzleti stratégia nagy részben a fődokumentumban kerül bemutatásra.

Különösen fontos a funkcionális elemzésre vonatkozó rész. Az OECD Transzferár irányelvek 2017. évi megújításának legfundamentálisabb eredménye a funkcionális elemzést magyarázó rész jelentős átdolgozása, ezen belül:

- az értékteremtés koncepciójának hangsúlyos beemelése, illetve
- a kockázatvállalás koncepciójának jelentősen kibővített magyarázata.

Mivel az adóhatóság ezen két koncepció mentén fogja értékelni az egyes ügyletek árazását, érdemes ezeket közelebbről megvizsgálni, mielőtt rátérünk a transzferár nyilvántartás egyes tartalmi elemeinek vizsgálatára. Ezen koncepciók megértése után az egyes tartalmi elemek már nem igényelnek sok magyarázatot, a megértésük nélkül viszont lehetetlen koherens transzferár nyilvántartást készíteni, ami súlyos adóellenőrzési megállapításokat és bonyolult nemzetközi jogvitákat eredményezhet.